

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av 27 § lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården ändras så, att statsandelsprocenten för anläggningsprojekt är 25 procent av de fastställda kostnaderna för projekt som fastställs 2000 och därefter. I enlighet med den lagen som gäller är procentandel 25—50 procent. I propositionen föreslås dock en

bestämmelse om övergångstid. För små projekt som fastställs under övergångstiden betalas statsandel enligt nuvarande grunder.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2000 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen avses träda i kraft vid ingången av 2000.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

Systemet med planering av och statsandel för social- och hälsovården reviderades grundligt vid ingången av 1993, då lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården (733/1992) trädde i kraft. Genom reformen ändrades statsandelen för kommunernas driftskostnader så att den numera bestäms enligt kalkylerade grunder. I systemet med statsandel för investeringar gjordes inga stora ändringar, utan för anläggningsprojekt som är nödvändiga för ordnande av social- och hälsovården kan till kommuner och också samkommuner betalas en särskild statsandel.

Enligt 21 § lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården avses med anläggningsprojekt en funktionsmässig helhet som utgörs av bygga, anskaffning eller ombyggnad av lokaler eller anskaffning av annan egendom eller en motsvarande åtgärd. Ett projekt är ett anläggningsprojekt, om de uppskattade kostnaderna för åtgärden uppgår minst till det belopp som fastställts i social- och hälsovårdens resursbeslut som

nämns i 6 §. Anskaffning av markområde anses inte vara ett anläggningsprojekt. Som anläggningsprojekt kan även anses en åtgärd vars uppskattade kostnader är mindre än det belopp som fastställts i resursbeslutet, om finansieringen av projektet på grund av invånarantalet i och den ekonomiska ställningen för kommunen eller medlemskommunerna i en samkommun skulle komma att bli synnerligen betungande för kommunen eller samkommunen.

Anläggningsprojekt vars totala kostnader är över 25 milj. mk (stora projekt), de maximala kostnader som ligger till grund för statsandel för projekten och projektens inledningsår godkänns i resursbeslutet. För projekt med totala kostnader mellan 2 och 25 milj. mk (små projekt) godkänns i resursbeslutet maximalbeloppet av kostnaderna i hela landet, dvs. det markbelopp inom ramen för vilket dylika projekt kan genomföras.

Kommunerna och samkommunerna tillställer årligen före utgången av december länsstyrelsen sin plan för de anläggningsprojekt som kommer att genomföras under de följande fyra åren. Utgående från kommuner-

nas planer fastställer länsstyrelsen före utgången av februari med stöd av lagens 31 § de stora projekt som skall inledas under planeringsperiodens första år samt maximibeloppet av de kostnader som berättigar till statsandel för små projekt. Länsstyrelsen skall i samband med fastställandet av anläggningsprojekt meddela kommunen eller samkommunen ett förhandsbeslut om de stora projekt som kan inledas året efter verksamhetsåret och om maximibeloppet av kostnaderna för små projekt. Förhandsbeslutet är bindande för länsstyrelsen då den fastställer de projekt som skall inledas följande år, om inte något annat följer av statsbudgeten eller resursbeslutet.

Tyngdpunkten i anläggningsprojekten har på 1990-talet legat på grundliga renoveringar och saneringar med syfte att modernisera lokalerna, eller på ombyggnad av lokaler av anstaltstyp, t.ex. ålderdomshem, så att de blir lämpliga för tjänster inom öppenvård eller tjänster av olika mellanformer. Framför allt uppfyllandet av behovet av barndagvård har förutsatt nybygge. En del av anläggningsprojekten har bestått av projekthelheter där såväl grundlig renovering som nybygge ingår. Anskaffningen av utrustning har främst bestått av underhåll av en sådan modern och säker utrustningskapacitet som behövs för att trygga nödvändiga hälsovårdstjänster. Till de kostnader för byggnadsprojekt som berättigar till statsandel räknas också kostnaderna för verksamhetsutrustning och första inredning.

Från och med ingången av 1996 slopades bärkraftsklassificeringen av kommunerna. Detta inverkar på grunderna för fastställandet av statsandelen för anläggningsprojekt. Statsandelens storlek baserar sig på kommunernas utjämnade kalkylerade skatteinkomst. Samtidigt ändrades skalan för statsandelar så, att maximibeloppet av statsandelen sjönk från 70 procent till 50 procent av kostnaderna och minimibeloppet är 25 procent av kostnaderna. Kommunen får i statsandel 50 procent, om dess utjämnade kalkylerade skatteinkomst ligger på utjämningsgränsen. Om den utjämnade skatteinkomsten överstiger utjämningsgränsen, bestäms statsandelen så, att varje från utjämningsgränsen beräknad tillväxt av den utjämnade skatteinkomsten med minst en procent minskar statsandelen med en procentenhet till dess statsandelen är 25 procent. Den genomsnittliga statsandelsprocenten är ca 42.

Anläggningsprojektet skall i enlighet med lagens 25 § inledas det år under vilket det skall bli genomfört enligt fastställelsen eller under det följande året. Social- och hälsovårdsministeriet kan av särskilda skäl på ansökan av en kommun eller en samkommun besluta att genomförandet av ett anläggningsprojekt får inledas innan det har fastställts.

2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

Propositionen är den första fasen i en gradvis förnyelse av det nuvarande systemet med anläggningsprojekt. Målet är att förnya systemet så, att tyngdpunkten i statsstödet förflyttas från byggande till genomförande av projekt som stöder utveckling och effektivisering av verksamheten samt nya arbetsätt.

I reformens första fas är avsikten att sänka statsandelsprocenten för anläggningsprojekt. Därmed är statsandelen för projekt som fastställs 2000 och därefter 25 procent av projektets totala kostnader. Dessutom föreslås dock en bestämmelse om övergångsperiod för 2000–2001, då statsandelsprocenten för små projekt som nämns i 22 § 2 mom. fortfarande är 25–50 procent i enlighet med de nuvarande bestämmelserna.

Syftet med den sänkta statsandelsprocenten är att staten inom ramen för de minskade resurserna kan betala statsandel till så många sådana projekt som det är befogat och ändamålsenligt att stöda som möjligt. Kommunerna och samkommunerna har lagt fram betydligt fler anläggningsprojekt inom social- och hälsovården som anses nödvändiga än vad som har varit möjligt att genomföra. För planeringsperioden 1999–2002 är totala kostnaderna för kommunernas projektplaner i genomsnitt 1 600 milj. mk per år. Kommunerna har också till stor del genomfört projekt med finansiering som de själva ordnat eller också har projekten uppskjutits.

I social- och hälsovårdens resursbeslut, som statsrådet fastställde i samband med avlåtandet av propositionen om statsbudgeten för 2000, finns en förteckning över de stora projekt som kan genomföras 2000 och 2001. Statsandelsprocenten för dessa projekt är enligt propositionen 25 procent.

På grund av statens ekonomiska läge har det inte varit möjligt att genomföra ett enda stort projekt 1999. När statsandelsprocenten

för projekt sänks, kan den riksomfattande planen för social- och hälsovården 1999–2002 beaktas vid genomförandet av anläggningsprojekt. Enligt planen är den ledande principen när det gäller realiseringen av anläggningsprojekten att trygga de åtgärder, speciellt ombyggnadsarbeten och anskaffningar i förefintliga byggnader, som är nödvändiga för att servicen skall kunna ordnas störningsfritt.

Skillnaderna i kommunernas ekonomier jämnas ut inom systemet med statsandel för kommunernas driftskostnader genom en utjämning av skatteinkomsterna. Därför är det inte nödvändigt att bibehålla ett särskilt utjämningsförfarande när det gäller anläggningsprojekt. Utgående från de nuvarande bestämmelserna är statsandelsprocenten för anläggningsprojekt som lägst 25 procent av totalkostnaderna. Det är inte ändamålsenligt att statsandelen genom reformen stiger i någon kommun eller samkommun. Å andra sidan är en statsandel på 25 procent tillräckligt stor för att den i nuläget skall styra byggandet och anskaffningen av utrustning.

Statsandelen för driftskostnaderna för social- och hälsovården är 24,2 procent av de kostnader som bestäms enligt lagen. En sänkning av statsandelen för anläggningsprojekt till så gott som samma nivå som statsandelsprocenten för driftskostnader leder till att egna och hyrda lokaler behandlas neutralare än tidigare vid fördelningen av statsstödet.

3. Propositionens verkningar

3.1. Ekonomiska verkningar

Propositionen har inga statsekonomiska verkningar. Staten fördelar anslag för anläggningsprojekt inom ramen för vad statsrådet årligen beslutar. Det anslag som reserverats för anläggningsprojekt har under de senaste åren minskat p.g.a. statens ekonomiska läge.

I reformens första fas växer kommunens självfinansieringsandel för anläggningsprojekt i många kommuner och samkommuner. Eftersom den nuvarande statsandelen som mest är 50 procent, halveras beloppet i sådana kommuner som är berättigade till en statsandel på 50 procent.

3.2. Verknningar i fråga om organisation och personal

Reformen har inga verkningar i fråga om organisation och personal.

4. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet.

Utlåtanden om propositionen har begärts av inrikesministeriet, undervisningsministeriet, Finlands Kommunförbund samt social- och hälsoavdelningarna i länsstyrelserna.

5. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2000 och avses bli behandlad i samband med den.

Propositionen utgör första fasen i den totalreform av systemet med statsandel för anläggningsprojekt inom social- och hälsovården som är avsedd att genomföras gradvis före utgången av 2003.

I den andra fasen är avsikten att förnya projektsystemet så, att de resurser som för närvarande finns tillgängliga för anläggningsprojekt inom den av statsrådet fastställda utgiftsramen riktas till viktiga projekt på kommunal eller regional nivå eller riksnivå som stöder utvecklingen och effektiviseringen av kommunernas social- och hälsovård samt nya arbetssätt och t.ex. personalens yrkeskompetens. Undantagsvis kunde man fortfarande stöda även byggnadsprojekt i de fall då projekten anknyter till utveckling av social- och hälsovårdsverksamheten i kommunen.

6. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2000. Statsandelsprocenten för små anläggningsprojekt som fastställs under övergångsperioden, dvs. 2000 och 2001, bestäms dock enligt nuvarande bestämmelser.

Med stöd av vad som anförts ovan förlägg Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av 27 § lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 3 augusti 1992 om planering av och statsandel för social- och hälsovården (733/1992) 27 §, sådan den lyder i lag 1446/1995, som följer:

27 §

Statsandelens storlek

Statsandelen för ett anläggningsprojekt är 25 procent av de kostnader som avses i 26 §.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000. Lagen tillämpas på projekt som fastställs 2000 och därefter.

För anläggningsprojekt som fastställts innan lagen träder i kraft samt för sådana små projekt som avses i 22 § 2 mom. och som fastställs 2000 och 2001 betalas statsandel dock enligt de bestämmelser som gäller då lagen träder i kraft.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Helsingfors den 24 september 1999

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Omsorgsminister *Eva Biaudet*

Lag

om ändring av 27 § lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 3 augusti 1992 om planering av och statsandel för social- och hälsovården (733/1992) 27 §, sådan den lyder i lag 1446/1995, som följer:

Gällande lydelse

27 §

Statsandelens storlek

Statsandelen för ett anläggningsprojekt är 25—50 procent av de kostnader som avses i 26 §. Statsandelen bestäms på basis av den enligt 9 § lagen om statsandelar till kommunerna per invånare i kommunen beräknade utjämnade kalkylerade skatteinkomsten (utjämnad skatteinkomst). Kommunen får i statsandel 50 procent, om dess utjämnade skatteinkomst ligger på utjämningsgränsen. Om den utjämnade skatteinkomsten överstiger utjämningsgränsen, bestäms statsandelen så att varje från utjämningsgränsen beräknad tillväxt av den utjämnade skatteinkomsten med minst en procent minskar statsandelen med en procentenhet till dess statsandelen är 25 procent. Statsandelsprocenten bestäms på basis av den för det år då anläggningsprojektet fastställs bestämda utjämnade skatteinkomsten.

När det är fråga om två eller flera kommuners gemensamma eller en samkommuns anläggningsprojekt, bestäms statsandelen för varje kommuns andel enligt denna kommuns statsandelsprocent.

Föreslagen lydelse

27 §

Statsandelens storlek

Statsandelen för ett anläggningsprojekt är 25 procent av de kostnader som avses i 26 §.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000. Lagen tillämpas på projekt som fastställs 2000 och därefter.

För anläggningsprojekt som fastställts innan lagen träder i kraft samt för sådana små projekt som avses i 22 § 2 mom. och som fastställs 2000 och 2001 betalas statsandel dock enligt de bestämmelser som gäller då lagen träder i kraft.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.
